

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ

© 2015 БАБИНА О. Є., БАЙРАКТАР Ю. П.

УДК 336.02

Бабина О. Є., Байрактар Ю. П. Оцінювання рівня соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств

Оцінка соціально відповідальної діяльності (СВД) транспортних підприємств є актуальним і важливим завданням. Соціально відповідальна діяльність підприємства – це процес добровільної реалізації комплексу дій з метою забезпечення розвитку колективу підприємства, місцевої громади та суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах, безпосередньо пов'язаний з основною діяльністю підприємства і такий, що виходить за межі визначеного законом мінімуму й здійснюється у відповідності з їх моральними та етичними міркуваннями. При обґрунтуванні рішень щодо співпраці з підприємствами зацікавлені сторони повинні мати економічний інструментарій для порівняння рівня їх соціально відповідальної діяльності. У статті обґрунтовано систему одиничних параметрів та методичні положення щодо інтегрального оцінювання рівня соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств за групами стейкхолдерів, оскільки перелік параметрів, які є важливими для кожного з них, – різний. Оцінювання рівня соціально відповідальної діяльності передбачає формування системи інтегральних показників. Сьогодні практичну реалізацію існуючих методичних підходів до оцінювання рівня СВД стримує відсутність уніфікованої обов'язкової форми нефінансового звіту, перелік показників якого враховував би специфіку діяльності підприємств різних галузей економіки.

Ключові слова: соціально відповідальна діяльність, інтегральний показник, одиничні параметри, стейкхолдери, методичні підходи до оцінювання.
Рис.: 1. **Табл.:** 6. **Формул:** 9. **Бібл.:** 11.

Бабина Олена Євгенівна – кандидат економічних наук, професор, в. о. завідувача кафедри транспортних технологій і логістики, Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (вул. Фрунзе, 9, Київ, 04071, Україна)

E-mail: ek_m_2013@ukr.net

Байрактар Юрій Панасович – здобувач, кафедра економіки і менеджменту, Київська державна академія водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного (вул. Фрунзе, 9, Київ, 04071, Україна)

E-mail: Bayraktar@grinvich-ug.kiev.ua

УДК 336.02

Бабина Е. Е., Байрактар Ю. А. Оценка уровня социально ответственной деятельности транспортных предприятий

Оценка социально ответственной деятельности (СОД) транспортных предприятий является актуальным и важным заданием. Социально ответственной деятельностью предприятия – это процесс добровольной реализации комплекса действий для обеспечения развития коллектива предприятия, территории, общества в социальной, экономической и экологической сферах, непосредственно связанный с основной деятельностью предприятия, выходящий за пределы определенного законом минимума и осуществляемый в соответствии с моральными и этическими убеждениями. При обосновании решений относительно сотрудничества с предприятиями заинтересованные стороны должны иметь экономический инструментарий для сравнения уровня их социально ответственной деятельности. В статье обоснована система единичных параметров и методические положения относительно интегрального оценивания уровня социально ответственной деятельности транспортных предприятий по группам стейкхолдеров, поскольку перечень параметров, которые являются важными для каждого из них, – разный. Оценка уровня социально ответственной деятельности предусматривает формирование системы интегральных показателей. Сегодня практическую реализацию существующих методических подходов к оцениванию уровня СОД сдерживает отсутствие унифицированной обязательной формы нефинансового отчета, перечень показателей которого учитывал бы специфику деятельности предприятий разных отраслей экономики.

Ключевые слова: социально ответственная деятельность, интегральный показатель, единичные параметры, стейкхолдеры, методические подходы к оцениванию.
Рис.: 1. **Табл.:** 6. **Формул:** 9. **Библ.:** 11.

Бабина Елена Евгеньевна – кандидат экономических наук, профессор, и. о. заведующего кафедрой транспортных технологий и логистики, Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного (ул. Фрунзе, 9, Киев, 04071, Украина)

E-mail: ek_m_2013@ukr.net

Байрактар Юрий Афанасьевич – соискатель, кафедра экономики и менеджмента, Киевская государственная академия водного транспорта им. гетмана Петра Конашевича-Сагайдачного (ул. Фрунзе, 9, Киев, 04071, Украина)

E-mail: Bayraktar@grinvich-ug.kiev.ua

UDC 336.02

Babyna O. Ye., Bairaktar Yu. P. Evaluating the Level of Socially Responsible Activities of Transport Enterprises

Evaluation of socially responsible activities (SRA) of transport enterprises is a topical and important task. Socially responsible activity of enterprise is the process of implementation of a complex of actions, aimed at provision of development of a corporate team, territory, society in the social, economic and environmental spheres, directly related to the main activity of enterprise, going beyond the minimum defined by legislation and carried out in accordance with the moral and ethical beliefs. To justify decisions regarding cooperation with enterprises, the concerned parties make use of economic tools for comparing the level of their socially responsible activities. The article substantiates both the system of single parameters and methodical provisions for integrated evaluation of the level of socially responsible activities of transport enterprises, carried out by the groups of stakeholders, because the list of parameters that are important for each of them is different. Evaluation of the level of social responsibility involves the formation of a system of integrated indicators. Today, the practical implementation of existing methodical approaches to evaluation of the level of SRA is held back by the lack of uniform and binding form of non-financial reporting, list of indicators of which would take into account the specifics of enterprises from different sectors of economy.

Key words: socially responsible activities, integrated indicator, individual options, stakeholders, methodical approaches to evaluation.
Pic.: 1. **Tabl.:** 6. **Formulae:** 9. **Bibl.:** 11.

Babyna Olena Ye. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Acting Head of the Department of Transport Technology and Logistics, Kyiv State Maritime Academy named after Hetman Petro Konashevich-Sahaydachnyi (vul. Frunze, 9, Kyiv, 04071, Ukraine) E-mail: ek_m_2013@ukr.net

Bairaktar Yuri P. – Applicant, Department of Economics and Management, Kyiv State Maritime Academy named after Hetman Petro Konashevich-Sahaydachnyi (vul. Frunze, 9, Kyiv, 04071, Ukraine)

E-mail: Bayraktar@grinvich-ug.kiev.ua

В умовах формування постіндустріального суспільства обґрунтування та прийняття ефективних управлінських і господарських рішень залежить від врахування не тільки виключно економічних чинників, але й соціальних, екологічних тощо. При обґрунтуванні рішень щодо співпраці з підприємствами, у тому числі транспортними, зацікавлені сторони повинні мати економічний інструментарій для оцінки та порівняння рівня їх соціально відповідальної діяльності. Дослідження, спрямовані на обґрунтування принципів, а також розробку методичних положень щодо кількісного та якісного інтегрального оцінювання соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств є актуальним і важливим завданням.

Дослідженню проблем оцінки соціальної відповідальності, корпоративної соціальної відповідальності присвячені праці багатьох таких вчених, серед яких: Д. Баюра [1], О. Ю. Березіна [2], В. А. Вовк [3], О. В. Ворона [4], С. Ф. Гончаров [5], В. А. Євтушенко [6], О. О. Затеїщикова [3;7], Н. А. Кричевский [5], О. В. Черних [8]. У їхніх працях проаналізовано існуючі підходи до оцінювання корпоративної соціальної відповідальності, запропоновано відповідні показники та методики для кількісного та якісного оцінювання.

Проте, незважаючи на значні наукові напрацювання щодо оцінки соціальної відповідальності, питання формування системи показників, запровадження уніфікованої нефінансової звітності, методичних положень щодо оцінювання соціальної відповідальності транспортних підприємств потребують подальших досліджень.

Метою статті є обґрунтування системи показників та методичних положень щодо інтегрального оцінювання рівня соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств.

Трансформація суспільної свідомості, екологічні та соціальні виклики приводять до необхідності здійснення підприємствами соціально відповідальної діяльності. У науковій літературі набули поширення поняття «соціальна відповідальність особистості», «соціальна відповідальність бізнесу», «корпоративна соціальна відповідальність», однак, з точки зору отримання бажаного результату (економічного, соціального, екологічного), є потреба в теоретичному обґрунтуванні поняття «соціально відповідальна діяльність».

Поняття соціальної відповідальності особистості трактується авторами статті як складова системи внутрішніх цінностей щодо відповідальності людини перед суспільством за виконання своїх зобов'язань. Водночас, соціальна відповідальність бізнесу – це виконання організаціями соціальних зобов'язань, встановлених законом, і готовність неухильно нести відповідні обов'язкові витрати. Корпоративна соціальна відповідальність, у свою чергу, розглядається як готовність організацій добровільно нести додаткові витрати на соціальні потреби понад межі, що встановлені податковим, трудовим, екологічним та іншим законодавством, виходячи з моральних та етичних міркувань. Як логічне продовження визначень зазначених понять соціально відповідальна діяльність (далі – СВД) підприємства – це процес добровільної реалізації комплексу дій з метою забезпечення розвитку колективу підприємства, місцевої

групади та суспільства в соціальній, економічній та екологічній сферах, безпосередньо пов'язаний з основною діяльністю підприємства і такий, що виходить за межі визначеного законом мінімуму й здійснюється у відповідності з моральними та етичними міркуваннями.

Оцінювання рівня СВД транспортних підприємств є складним завданням, оскільки відсутні загальноприйняті методики оцінювання, існує складність отримання повної та достовірної інформації, відсутня обов'язкова та регулярна соціальна звітність, відчувається недостатня обізнаність громадян щодо необхідності такої оцінки тощо.

Запропонований авторами комплексний підхід щодо кількісної та якісної оцінки рівня соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств здійснюється за етапами, наведеними на рис. 1, та передбачає формування інтегральних показників.

Інтегральний показник рівня СВД у загальному вигляді пропонується визначати за формулою:

$$I_{СВД} = \sum a_i \cdot x_i, \quad (1)$$

де a_i – вагові коефіцієнти; x_i – одиничні параметри СВД.

При використанні даного підходу обґрунтовують необхідний перелік одиничних параметрів з урахуванням вагомості кожного з них.

У межах сформованого методичного підходу пропонується оцінювати рівень СВД за групами стейкхолдерів, оскільки перелік параметрів, які є важливими для кожного з них, – різний. Таким чином, оцінювання рівня СВД передбачає формування системи інтегральних показників. За результатами дослідження були обґрунтовані такі групи стейкхолдерів, які зацікавлені у визначенні рівня СВД транспортних підприємств: співробітники; акціонери та інвестори; клієнти; громада; органи державної влади та управління; постачальники; бізнес-партнери.

Для кожної групи стейкхолдерів з використанням монографічного та логіко-аналітичного методів було визначено перелік одиничних параметрів. Їх перелік та порядок розрахунку наведено в табл. 1–6. Оскільки одиничні параметри мають різну розмірність та напрям позитивної динаміки, перед формуванням інтегральних показників здійснюється переведення їх кількісних значень у бали за 10-бальною рівномірною шкалою з урахуванням напрямку позитивної динаміки.

Після розрахунку величини одиничних параметрів у балах визначається вагомість кожного одиничного параметра в інтегральному показнику методом попарних порівнянь. Згідно з цим методом кожним експертом здійснюється оцінка коефіцієнтів вагомості за допомогою шкали відносної важливості. Рівнозначність двох одиничних параметрів у формуванні інтегрального показника оцінюється як 1. Якщо одному показнику дається помірна перевага над іншим, вона оцінюється як 2. У разі очевидної сильної переваги одного параметра над іншим ставиться оцінка 3. З метою визначення коефіцієнтів вагомості виконується розрахунок векторів пріоритетів, які виражають відносний вплив одиничного параметра на параметр більш високого рівня – інтегральний показник рівня СВД.

Рис. 1. Етапи оцінювання рівня соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств

При формуванні інтегрального показника СВД використовуються середні значення коефіцієнтів вагомості, які визначаються на основі опитування всіх експертів. З метою визначення коефіцієнтів вагомості було проведено експертне опитування серед різних груп стейкхолдерів. Зокрема, в опитуванні взяли участь: 15 – клієнтів транспортних підприємств; 15 – представників громади; 10 – працівників; 7 – представників влади; 7 – постачальників; 7 – акціонерів та інвесторів.

Кількість експертів за кожною з груп є достатньою, оскільки перевищує мінімальний обсяг вибірки, визначений за формулою Стерджессі [9]:

$$n = 1 + 3,322 \lg N, \quad (2)$$

де n – кількість експертів, достатня для репрезентативності вибірки; N – чисельність генеральної сукупності, тобто загальна кількість експертів, що можуть дати необхідні оцінки [10].

Для визначення достовірності отриманих даних було визначено показник ступеня узгодженості думок експертів, який розраховується за формулою [11]:

$$L_{ij} = 100 - \frac{\sigma_{ij}}{\bar{X}_{ij}} \cdot 100, \quad (3)$$

де L_{ij} – ступінь узгодженості думок експертів за коефіцієнтом вагомості i -того одиничного показника за j -тою групою стейкхолдерів; σ_{ij} – середнє квадратичне відхилення фактичної оцінки значимості i -того показника від середньої оцінки за j -тою групою стейкхолдерів; \bar{X}_{ij} – середня оцінка значимості i -того показника і за j -тою групою стейкхолдерів.

Оцінка експертів вважається достовірною, якщо ступінь узгодженості їх думок перевищує 50%.

У табл. 1–6 наведено перелік одиничних параметрів, порядок їх розрахунку, вагомості в інтегральних

показниках та ступінь узгодженості думок експертів щодо її рівня.

За результатами проведених досліджень було сформовано систему інтегральних показників для оцінки рівня СВД різними групами стейкхолдерів.

Для працівників інтегральний показник оцінки рівня СВД запропоновано визначати за формулою:

$$I_{II} = 0,22 \cdot K_{n1} + 0,13 \cdot K_{n2} + 0,17 \cdot K_{n3} + 0,14 \cdot K_{n4} + 0,15 \cdot K_1 + 0,11 \cdot K_{n5} + 0,08 \cdot K_{n6}, \quad (4)$$

де K_{n1} – співвідношення середнього розміру заробітної плати працівників підприємства із середнім по галузі; K_{n2} – коефіцієнт зростання заробітної плати; K_{n3} – частка заборгованості по ЗП; K_{n4} – витрати на покращення умов праці в розрахунку на одного працівника; K_{n5} – частка працівників, які пройшли підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації у середньообліковій чисельності працівників; K_{n6} – витрати на підвищення кваліфікації, навчання, перепідготовку в розрахунку на одного працівника; K_1 – коефіцієнт виробничого травматизму.

Для інвесторів та акціонерів інтегральний показник оцінки рівня СВД запропоновано визначати за формулою:

$$I_i = 0,20 \cdot K_{i1} + 0,26 \cdot K_{i2} + 0,25 \cdot K_{i3} + 0,13 \cdot K_1 + 0,16 \cdot K_2, \quad (5)$$

де K_{i1} – коефіцієнт рентабельності активів; K_{i2} – коефіцієнт рентабельності виробництва; K_{i3} – динаміка обсягів наданих послуг; K_1 – коефіцієнт виробничого травматизму; K_2 – динаміка витрат, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології.

Для клієнтів інтегральний показник оцінки рівня СВД запропоновано визначати за формулою:

$$I_C = 0,49 \cdot K_{c1} + 0,17 \cdot K_3 + 0,17 \cdot K_4 + 0,17 \cdot K_5, \quad (6)$$

де K_{c1} – ціна послуг підприємства по відношенню до середньої ціни послуг по галузі; K_3 – питома вага рухомого

Параметри оцінки рівня СВД для працівників

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
K_{n1} Співвідношення середнього розміру заробітної плати працівників підприємства із середнім по галузі	$K_{n1} = \frac{ЗПсер_{n-1}^{на\ підпр.}}{ЗПсер_{n-1}^{у\ галузі}},$ де $ЗПсер_{n-1}^{на\ підпр.}$ – середній розмір заробітної плати працівників підприємства у попередньому році; $ЗПсер_{n-1}^{у\ галузі}$ – середній розмір заробітної плати працівників по галузі в попередньому році	0,22	75,6
K_{n2} Коефіцієнт зростання заробітної плати	$K_{n2} = \frac{ЗПсер_n}{ЗПсер_{n-1}},$ де $ЗПсер_n$ – середній розмір заробітної плати працівників підприємства у звітному році; $ЗПсер_{n-1}$ – середній розмір заробітної плати працівників підприємства в попередньому році	0,13	69,2
K_{n3} Частка заборгованості по ЗП	$K_{n3} = \frac{\sum ЗПневипл.}{\sum ЗПвипл.},$ де $\sum ЗПневипл.$ – заборгованість по ЗП у звітному році; $\sum ЗПвипл.$ – сума виплаченої ЗП у звітному році	0,17	65,0
K_{n4} Витрати на покращення умов праці в розрахунку на одного працівника	$K_{n4} = \frac{Витр_{на\ покращ. умов\ праці}}{Чис_{заг}},$ де $Витр_{на\ покращ. умов\ праці}$ – витрати на покращення умов праці; $Чис_{заг}$ – середньоспискова чисельність співробітників	0,14	59,9
K_1 Коефіцієнт виробничого травматизму	$K_1 = \frac{Кількість\ випадків}{Чис_{заг}},$ де Кількість випадків – кількість випадків травматизму; $Чис_{заг}$ – середньоспискова чисельність співробітників	0,15	87,1
K_{n5} Частка працівників, які пройшли підвищення кваліфікації	$K_{n5} = \frac{Чис_n}{Чис_{заг}},$ де $Чис_n$ – кількість працівників, які пройшли підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації; $Чис_{заг}$ – середньоспискова чисельність співробітників	0,11	58,7
K_{n6} Питомі витрати на підвищення кваліфікації, навчання, перепідготовку	$K_{n6} = \frac{\sum Витр_{на\ підвищ. кваліф.}}{Чис_{заг}},$ де $\sum Витр_{на\ підвищ. кваліф.}$ – витрати на підвищення кваліфікації, навчання, перепідготовку; $Чис_{заг}$ – загальна чисельність співробітників	0,08	62,5

Параметри СВД для акціонерів та інвесторів

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
K_{i1} Коефіцієнт рентабельності активів	$K_{i1} = \frac{ЧП}{A},$ де ЧП – чистий прибуток підприємства у звітному році; А – середня вартість активів підприємства у звітному році	0,2	76,1
K_{i2} Коефіцієнт рентабельності виробництва	$K_{i2} = \frac{ЧП}{Витр_{операц.}},$ де ЧП – чистий прибуток підприємства у звітному році; Витр _{операц.} – сума операційних витрат підприємства у звітному році	0,26	78,7
K_{i3} Динаміка обсягів наданих послуг	$K_{i2} = \frac{\sum Обсяг_n}{\sum Обсяг_{n-1}},$ де $\sum Обсяг_n$ – обсяг наданих послуг у звітному році; $\sum Обсяг_{n-1}$ – обсяг наданих послуг у попередньому році	0,25	84,2
K_1 Коефіцієнт виробничого травматизму	$K_1 = \frac{Кількість\ випадків}{Чис_{заг}},$ де Кількість випадків – кількість випадків травматизму; Чис _{заг} – загальна чисельність співробітників	0,13	61,8
K_2 Динаміка витрат, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології	$K_2 = \frac{\sum Витр.охорон._n}{\sum Витр.охорон._{n-1}},$ де $\sum Витр.охорон._n$ – витрати, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології у звітному році; $\sum Витр.охорон._{n-1}$ – витрати, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології у попередньому році	0,16	67,5

Таблиця 3

Параметри СВД для клієнтів

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
1	2	3	4
K_{c1} Ціна послуг підприємства по відношенню до середньої ціни послуг по галузі	$K_{c1} = \frac{Ц1_{на\ підпр.}}{Ц1_{у\ галузі}},$ де $Ц1_{на\ підпр.}$ – ціна окремої послуги підприємства; $Ц1_{у\ галузі}$ – ціна аналогічної послуги по галузі	0,49	84,1
K_3 Питома вага рухомого складу, що відповідає вимогам Євро-5 щодо рівня викидів в атмосферу	$K_3 = \frac{PC_{Євро5}}{PC_{заг}},$ де $PC_{Євро5}$ – кількість рухомого складу, що відповідає вимогам Євро-5 щодо рівня викидів в атмосферу; $PC_{заг}$ – загальна кількість рухомого складу	0,17	62,1
K_4 Коефіцієнт використання підприємством технологій екології	$K_4 = \frac{\sum n_i}{\sum n},$ де $\sum n_i$ – технології екології, які використовує підприємство; $\sum n$ – технології екології	0,17	73,8

1	2	3	4
K_5 Питома вага соціальних інвестицій	$K_5 = \frac{СоцІнв_{суспнл.}}{ЧП},$ де $СоцІнв_{суспнл.}$ – соціальні інвестиції в розвиток спільноти; $ЧП$ – чистий прибуток підприємства у звітному році	0,17	64,7

Таблиця 4

Параметри СВД для місцевого співтовариства, громади

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
K_6 Кількість проведених соціальних та екологічних заходів	$K_6 = \sum СоцЗах_{на\ розв.\ гр.}$ де $\sum СоцЗах_{на\ розв.\ гр.}$ – кількість проведених заходів з розвитку громади	0,25	63,8
K_5 Питома вага соціальних інвестицій	$K_5 = \frac{СоцІнв_{суспнл.}}{ЧП},$ де $СоцІнв_{суспнл.}$ – соціальні інвестиції в розвиток спільноти; $ЧП$ – чистий прибуток підприємства у звітному році	0,19	75,1
K_2 Динаміка витрат, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології	$K_2 = \frac{\sum Витр.охорон_n}{\sum Витр.охорон_{n-1}},$ де $\sum Витр.охорон_n$ – витрати, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології у звітному році; $\sum Витр.охорон_{n-1}$ – витрати, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології в попередньому році	0,16	74,9
K_7 Динаміка викидів CO_2 в навколишнє середовище	$K_7 = \frac{\sum ВикидCO2_n}{\sum ВикидCO2_{n-1}},$ де $\sum ВикидCO2_n$ – кількість викидів CO_2 в навколишнє середовище у звітному році; $\sum ВикидCO2_{n-1}$ – кількість викидів CO_2 в навколишнє середовище в попередньому році	0,40	87,3

Таблиця 5

Параметри СВД для органів державної влади

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
$K_{\partial 1}$ Частка заборгованості по сплаті податків	$K_{\partial 1} = \frac{\sum Пне\ вип.}{\sum Пзаг.},$ де $\sum Пне\ вип.$ – сума заборгованості по сплаті податків; $\sum Пзаг.$ – сума виплачених податків	0,28	71,8
K_6 Кількість проведених соціальних та екологічних заходів	$K_6 = \sum СоцЗах_{на\ розв.\ гр.}$ де $\sum СоцЗах_{на\ розв.\ гр.}$ – кількість проведених заходів з розвитку громади	0,17	62,8
K_5 Питома вага соціальних інвестицій	$K_5 = \frac{СоцІнв_{суспнл.}}{ЧП},$ де $СоцІнв_{суспнл.}$ – соціальні інвестиції в розвиток спільноти; $ЧП$ – чистий прибуток підприємства у звітному році	0,14	69,7

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
K_1 Коефіцієнт виробничого травматизму	$K_1 = \frac{\text{Кількість випадків}}{\text{Чис}_{\text{заг.}}},$ де <i>Кількість випадків</i> – кількість випадків травматизму; <i>Чис_{заг.}</i> – загальна чисельність співробітників	0,23	58,0
K_7 Динаміка викидів CO ₂ в навколишнє середовище	$K_7 = \frac{\sum \text{ВикидCO}_2_n}{\sum \text{ВикидCO}_2_{n-1}},$ де $\sum \text{ВикидCO}_2_n$ – кількість викидів CO ₂ в навколишнє середовище у звітному році; $\sum \text{ВикидCO}_2_{n-1}$ – кількість викидів CO ₂ в навколишнє середовище в попередньому році	0,18	73,9

Таблиця 6

Параметри СВД для бізнес-партнерів, постачальників та підрядників

Параметр	Порядок розрахунку	Вагомість	Узгодженість думок експертів, %
K_{61} Частка простроченої кредиторської заборгованості	$K_{61} = \frac{\sum KЗ_{\text{простроч.}}}{KЗ_{\text{заг.}}},$ де $\sum KЗ_{\text{простроч.}}$ – сума простроченої кредиторської заборгованості перед партнерами, постачальниками; $KЗ_{\text{заг.}}$ – загальна сума кредиторської заборгованості перед партнерами, постачальниками та підрядниками	0,59	69,9
K_3 Питома вага рухомого складу, що відповідає вимогам Євро-5 щодо рівня викидів в атмосферу	$K_3 = \frac{PC_{\text{Євро5}}}{PC_{\text{заг.}}},$ де $PC_{\text{Євро5}}$ – кількість рухомого складу, що відповідає вимогам Євро-5 щодо рівня викидів в атмосферу; $PC_{\text{заг.}}$ – загальна кількість рухомого складу	0,16	58,6
K_4 Використання підприємством технологій екології	$K_4 = \frac{\sum n_i}{\sum n},$ де $\sum n_i$ – технології екології, які використовує підприємство; $\sum n$ – технології екології	0,25	67,2

складу, що відповідає вимогам Євро-5 щодо рівня викидів в атмосферу; K_4 – використання підприємством технологій екології; K_5 – питома вага соціальних інвестицій в розвиток спільноти в чистому прибутку підприємства.

Для місцевого співтовариства та громади інтегральний показник оцінки рівня СВД запропоновано визначати за формулою:

$$I_T = 0,25 \cdot K_6 + 0,19 \cdot K_5 + 0,16 \cdot K_2 + 0,40 \cdot K_7, \quad (7)$$

де K_6 – кількість проведених, у тому числі спільно із іншими організаціями, соціальних та екологічних заходів, спрямованих на розвиток громади; K_5 – питома вага соціальних інвестицій в розвиток спільноти у чистому прибутку підприємства; K_2 – динаміка витрат, які були виділені на природоохоронні заходи та ресурсозберігаючі технології; K_7 – динаміка викидів CO₂ в навколишнє середовище.

Для державної влади інтегральний показник оцінки рівня СВД запропоновано визначати за формулою:

$$I_A = 0,28 \cdot K_{61} + 0,17 \cdot K_6 + 0,14 \cdot K_5 + 0,23 \cdot K_1 + 0,18 \cdot K_7, \quad (8)$$

де K_{61} – частка заборгованості по сплаті податків; K_6 – кількість проведених, у тому числі спільно із іншими організаціями, соціальних та екологічних заходів, спрямованих на розвиток громади; K_5 – питома вага соціальних інвестицій в розвиток спільноти у чистому прибутку підприємства; K_1 – коефіцієнт виробничого травматизму; K_7 – динаміка викидів CO₂ в навколишнє середовище.

Для бізнес-партнерів, постачальників та підрядників інтегральний показник оцінки рівня СВД запропоновано визначати за формулою:

$$I_B = 0,59 \cdot K_{61} + 0,16 \cdot K_3 + 0,25 \cdot K_4, \quad (9)$$

де K_{61} – частка простроченої кредиторської заборгованості перед партнерами, постачальниками та підрядниками; K_3 – питома вага рухомого складу, що відповідає вимогам Євро-5 щодо рівня викидів в атмосферу; K_4 – використання підприємством технологій екології.

Оцінювання рівня СВД підприємств, у тому числі транспортних, є важливим завданням, оскільки в розвинутому громадянському суспільстві рівень соціально відповідальної діяльності впливає на прийняття рішень щодо співробітництва з підприємством усіма стейкхолдерами.

ВИСНОВКИ

Кількісна інтегральна оцінка рівня соціально відповідальної діяльності транспортних підприємств є важливою для усіх груп стейкхолдерів. Запропонований методичний підхід враховує особливості сприйняття рівня КСВ різними групами зацікавлених сторін. Можливість порівняння досягнутого рівня соціальної відповідальності дозволить використовувати результати оцінювання у прийнятті ними рішень щодо подальшої співпраці. Сьогодні практичну реалізацію існуючих методичних підходів до оцінювання рівня СВД стримує відсутність уніфікованої обов'язкової форми нефінансового звіту, перелік показників якого враховував би специфіку діяльності підприємств різних галузей економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Баюра Д.** Корпоративна соціальна відповідальність у системі корпоративного управління / Д. Баюра // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 1. – С. 21–25.
- 2. Березіна О. Ю.** Кількісна оцінка соціальної відповідальності корпорацій / О. Ю. Березіна // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1(32). – С. 97–101.
- 3. Вовк В. А.** Критерії оцінки соціальної відповідальності бізнесу / В. А. Вовк, О. О. Затеїщикова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – Вип. 48. – С. 13–17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vetp_2014_48_4.pdf
- 4. Ворона О. В.** Методичні підходи до оцінки рівня соціальної відповідальності / О. В. Ворона // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – № 46 (1019) / О. В. Ворона // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 30. – С. 127–133.
- 5. Кричевский Н. А.** Корпоративная социальная ответственность / Н. А. Кричевский, С. Ф. Гончаров. – М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и Ко», 2007. – 216 с.
- 6. Євтушенко В. А.** Оцінка корпоративної соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники / В. А. Євтушенко // Вісник Національного технічного університету «ХП». Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 46. – С. 53–63 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vcpitp_2013_46_8.pdf
- 7. Затеїщикова О. О.** Аналіз підходів до оцінки соціальної відповідальності бізнесу / О. О. Затеїщикова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 2. – С. 189–194 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vsed_2014_2_31.pdf
- 8. Черних О. В.** Управління соціальною відповідальністю на великих підприємствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / О. В. Черних. – Донецьк, 2012. – 26 с.
- 9. Васнев С. А.** Статистика : учебное пособие / С. А. Васнев. – Москва : МГУП, 2001. – 170 с.
- 10. Бондарев Б. В.** Теория вероятностей и математическая статистика : курс лекций для студ. / Б. В. Бондарев, А. И. Дзундза. – Донецк : Кассиопея, 1998. – 226 с.
- 11. Морозов Ю. В.** Основы маркетинга / Ю. В. Морозов. – М. : Изд. дом «Дашков и Ко», 2001. – 156 с.

REFERENCES

- Baiura, D. "Korporativna sotsialna vidpovidalnist u systemi korporativnoho upravlinnia" [Corporate social responsibility in corporate governance]. *Ukraina: aspekty pratsi*, no. 1 (2009): 21-25.
- Berezina, O. Yu. "Kilkisna otsinka sotsialnoi vidpovidalnosti korporatsii" [Quantification of corporate social responsibility]. *Visnyk Ukrainskoi akademii bankivskoi spravy*, no. 1 (32) (2012): 97-101.
- Bondarev, B. V., and Dzundza, A. I. *Teoriia veroiatnostey i matematicheskaia statistika* [Theory of Probability and Mathematical Statistics]. Donetsk: Kassiopieia, 1998.
- Chernykh, O. V. "Upravlinnia sotsialnoiu vidpovidalnistiu na velykykh pidpriemstvakh" [Managing social responsibility in large enterprises]. *Avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk: 08.00. 04*, 2012.
- Kricheskiy, N. A., and Goncharov, S. F. *Korporativnaia sotsialnaia otvetstvennost* [Corporate Social Responsibility]. Moscow: Dashkov i Ko, 2007.
- Morozov, Yu. V. *Osnovy marketinga* [Principles of Marketing]. Moscow: Dashkov i Ko, 2001.
- Vorona, O. V. "Metodychni pidkhody do otsinky rivnia sotsialnoi vidpovidalnosti" [Methodological approaches to assessing the level of social responsibility]. *Visnyk NTU «KhPl»*, no. 30 (2013): 127-133.
- Vasnev, S. A. *Statistika* [Statistics]. Moscow: MGUP, 2001.
- Vovk, V. A., and Zatieishchykova, O. O. "Kryterii otsinky sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu" [The evaluation criteria social responsibility]. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vetp_2014_48_4.pdf
- Yevtushenko, V. A. "Otsinka korporativnoi sotsialnoi vidpovidalnosti: metody, obiekty, pokaznyky" [Corporate Social Responsibility Evaluation: Methods, installations, performance]. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vcpitp_2013_46_8.pdf
- Zatieishchykova, O. O. "Analiz pidkhodiv do otsinky sotsialnoi vidpovidalnosti biznesu" [Approaches to evaluating social responsibility]. http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vsed_2014_2_31.pdf